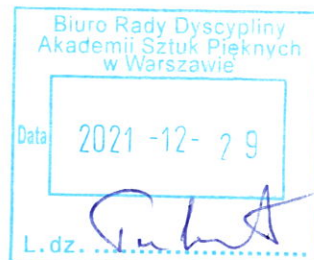

Dr hab. Alicja Kupiec
Wydział Artystyczny UMCS w Lublinie
Instytut Sztuk Pięknych
Katedra Intermediów i Rzeźby

Lublin 16.12.2021

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ MGR PIOTRA ROMIŃSKIEGO POD TYTUŁEM KONSERWACJA I PROBLEMATYKA REKONSTRUKCJI MAS I SZKLIW CERAMICZNYCH NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH, SPORZĄDZONA W ZWIĄZKU Z PRZEWODEM DOKTORSKIM W DZIEDZINIE: SZTUKA, W DYSCYPLINIE: SZTUKI PLASTYCZNE I KONSERWACJA DZIEŁ SZTUKI, WSZCZĘTYM PRZEZ RADĘ WYDZIAŁU KONSERWACJI I RESTAURACJI DZIEŁ SZTUKI AKADEMII SZTUK PIĘKNYCH W WARSZAWIE, KONTYNUOWANYM PRZEZ RADĘ DYSCYPLINY ASP W WARSZAWIE.

Pan Piotr Romiński jest absolwentem Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu, Wydziału Ceramiki i Szkła. Dyplom w zakresie projektowania ceramiki przemysłowej i unikatowej zrealizował w pracowni prof. Ireny Lipskiej-Zworskiej w 1996 r. W ramach pracy dyplomowej wykonał aneks z konserwacji i restauracji ceramiki w pracowni prof. Stanisława Szyby. Aneks obejmował rekonstrukcję elementów architektonicznych z nagrobka rodziny Kauffmannów znajdującego się na cmentarzu żydowskim we Wrocławiu. Po ukończeniu studiów swoją wiedzę pogłębiał na kursie prowadzonym przez Zakład Konserwacji Dzieł Sztuki ASP we Wrocławiu z zakresu technik konserwatorskich i restauratorskich. Wcześniejsza edukacja doktoranta wskazuje na konsekwencję w wyborze kierunku zainteresowań. W latach 1990 -1994 studiował na kierunku konserwacja i restauracja dzieł sztuki w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu, oddział zamiejscowy w Nysie. Studia w WSP podjął po ukończeniu w 1989 r. Pomaturalnego Studium Artystycznego w Nysie na specjalizacji konserwacja architektury. Po ukończeniu studiów magisterskich, w latach 1997 - 1999 pan Romiński pracował na stanowisku głównego technologa zakładu w cegielni SUSCER w Pogalewie Małym. W 1998 roku został zatrudniony na ASP we Wrocławiu, początkowo na Wydziale Malarstwa i Rzeźby, a od 2003 r. na Wydziale Ceramiki i Szkła. Obecnie pracuje w Pracowni Technologii i Technik Ceramicznych w Katedrze Konserwacji i Restauracji Ceramiki i Szkła.

W ramach pracy dydaktycznej prowadzi zajęcia dla studentów II, III i IV roku studiów. To m. in. przedmioty: wstępne zagadnienia z zakresu technik ceramicznych, konserwacja i restauracja ceramiki. Podczas pracy na uczelni pan Piotr Romiński angażuje się w dodatkowe aktywności. Organizuje wyjazdy dydaktyczne dla studentów do miejsc, gdzie mogą wzbogacić i uzupełnić swoją wiedzę. Są to muzea, galerie, czy zabytkowe, stare cegielnie. Zapoznanie z procesem produkcyjnym umożliwiły wizyty w Fabryce Porcelany

„Krzysztof”, Muzeum Porcelany czy w Starej Kopalni w Wałbrzychu. Wśród wymienionych działań zwraca uwagę wieloletnia organizacja prowadzonych przez niego praktyk studenckich na Zamku w Międzylesiu, gdzie studenci poznają i wykorzystują w praktyce metody konserwacji zabytkowych pieców ceramicznych. Nowoczesne techniki restauratorskie przybliżają organizowane przez doktoranta warsztaty oczyszczania laserowego obiektów ceramicznych i pracy badawczej na mikroskopie skaningowym w Centrum Badawczo-Edukacyjnym Konserwacji Zabytków PWSZ w Nysie.

Mgr Romiński jest opiekunem funkcjonującego przy katedrze koła naukowego, skupiającego grupę studentów szczególnie aktywnych i zaangażowanych. Wykonane przez nich prace były prezentowane na licznych wystawach których doktorant był inicjatorem i kuratorem. Dokumentacja zawiera przykłady prac realizowanych na zajęciach - kopie, pastisze a także planszę dyplomową jednej z dwóch dyplomantek doktoranta.

Pan Piotr Romiński jest czynny i zaangażowany w działania organizacyjne na rzecz uczelni. Poza standardowymi obowiązkami w których uczestniczą pracownicy – praca przy egzaminach wstępnych, w komisjach rekrutacyjnych są te, które wpływają na rosnący prestiż i rangę kierunku. Niewątpliwie jego wykształcenie, doświadczenie ale i zakres zawodowych zainteresowań miały znaczenie w budowaniu kadry w powołanej w 2005 r. Katedrze Restauracji i Rekonstrukcji Ceramiki i Szkła. W 2012 r. na wrocławskiej Akademii powstał kierunek Konserwacja i Restauracja Dzieł Sztuki który kształci studentów w unikalnej specjalizacji Konserwacja i Restauracja Ceramiki i Szkła.

Doktorant był współorganizatorem pięciu edycji Międzynarodowego Sympozjum Ceramiki i Szkła OSTRAKON, wydarzenia współtworzonego razem z wrocławskim Instytutem Archeologii i Etnologii PAN. Czynnie uczestniczył w dwunastu edycjach Dolnośląskiego Festiwalu Nauki, brał aktywny udział w branżowych spotkaniach i konferencjach w Polsce i za granicą. Uzyskał dwa granty aparaturowe, co dla rozwijającej się badawczo i dydaktycznie katedry miało na pewno duże znaczenie. Wszystkie aktywności pana Romińskiego na rzecz wydziału i uczelni zostały opisane w dołączonej dokumentacji. Niestety, niektóre mało precyzyjnie, bywa że samym tytułem wydarzenia, z którego trudno wywnioskować czy mamy do czynienia z wystawą, warsztatami lub wykładem. Czasami w opisie brakuje i tytułu i miejsca, jak przy współorganizowanej z J.Teper i M.Kocińskim wystawie poświęconej 10 rocznicy śmierci prof. Stanisława Szyby. Te braki nie zmieniają faktu, że doktorant wydaje się osobą czynną i zaangażowaną zarówno jako dydaktyk jak i pracownik uczelni. Za swoją działalność pan Romiński został dwukrotnie wyróżniony nagrodą Rektora II stopnia (2008, 2015).

Równoległe z pracą dydaktyczną doktorant zajmuje się opracowaniami i realizacjami w zakresie konserwacji i rekonstrukcji ceramiki. Również tutaj lista dokonań jest długa. Można wymienić ostatnie - rekonstrukcja i opracowanie technologii ceramicznych szklwionych dachówek w kaplicy grobowej Rodziny Krzyżanowskich na Cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie, rekonstrukcja i opracowanie technologii ceramicznych szklwionych i nieszkliwionych płytek elewacyjnych, półkolumnienek i kariatyd z kamienicy we Włocławku, rekonstrukcja i opracowanie technologii ceramicznych szklwionych neogotyckich wieżyczek w budynku użyteczności publicznej w Gdańsku (wszystkie wymienione we współpracy z firmą Ceramsus). Pozostałe prace rekonstruktorskie miały miejsce m.in. we Wrocławiu, Poznaniu, Międzyzlesiu, Łodzi, Kamieniu Pomorskim, Zwierzyńcu, Raciborzu, Legnicy, Wałbrzychu. Czynne uprawianie zawodu, znajomość zmieniających się i wciąż unowocześnianych technologii to atut doktoranta. Praktyczne doświadczenie jest niezwykle istotne dla szkolenia i nauczania nowej kadry fachowców. Wskazówki dotyczące również prozaicznej, warsztatowej i technicznej strony bywają bezcenne dla adeptów rozpoczynających pracę konserwatora.

Doktorant jest autorem artykułu *Ceramiczna inspiracja Pucharem Św. Jadwigi Śląskiej* w Nyskich Szkicach Muzealnych (2017), współautorem *Konserwacja i restauracja ceramicznej fontanny* w branżowym piśmie *Szkło i Ceramika* (2009). Podaje również współautorstwo, razem z H. Stoksik, P. Rzeźnik artykułu *Archeologiczna ceramika szklwiona* – brak jednak informacji w jakim opracowaniu i kiedy się ukazał.

Pan Piotr Romiński równoległe do pracy na uczelni i działań konserwatorskich wykonuje obiekty ceramiczne i prezentuje je na wystawach i przeglądach. Od 2006 r. przygotował 14 wystaw indywidualnych. To m.in.: *OBSZARY- odbiór przy pomocy zmysłów* - MBWA w Lesznie (2019), *Matrix* - Galeria Kuźnicza, Wrocław (2017), *Terra incognita, Aqua explicata* - Muzeum Porcelany w Wałbrzychu (2015), *Ceramika* - Muzeum Etnograficzne w Jeseniku, Republika Czeska (2009), *Ceramika*, Galeria ZPAP *Pierwsze Piętro*, Opole (2006). Brał udział w kilkudziesięciu wystawach zbiorowych. Jako ważniejsze spośród nich wymienia 27 pozycji.

Zdjęcia z ekspozycji prac nie zostały dołączone, część z nich można odszukać na stronach internetowych instytucji w których były organizowane i zobaczyć w jaki sposób autor aranżuje przestrzeń swoimi obiektami. Dorobek artystyczny w postaci fotografii rzeźb znajduje się w katalogu dołączonym do dokumentacji doktoranta. Ustosunkowanie się do twórczości wyłącznie na podstawie dokumentacji jest oczywiście utrudnione i z założenia niepełne. Ani w dysertacji ani w katalogu autor nie odnosi się do własnej, autorskiej drogi artystycznej.

Pan Piotr Romiński pracuje cyklami. To prace powstałe na przestrzeni ostatnich dwudziestu lat. Prezentowane cykle noszą nazwy: *Miasto*, *Droga*, *Terra*, *Tarcze*, *Szczyty – Groty*, *Iceland*, *Matrix* i powstałe w ostatnich czterech latach: *Oni*, *Charaktery*, *Skórka*, *Tiara*, *Bez – myślność*. Przeważającą część obiektów są to formy modułowe, uproszczone, często multiplikowane. Wykonane są z oszczędnym użyciem koloru. W obrębie brył o zbliżonych kształtach pojawiają się różnice fakturalne, czasem ażury i prześwity, prezentujące część możliwości wyrazowych ceramiki. Obiekty wyciskane w formach mają zróżnicowaną strukturę powierzchni co jest wynikiem układania gliny w określony, mniej lub bardziej zaplanowany sposób, albo odciskania gotowych faktur w płatach gliny. Powstała tekstura bywa podkreślana i zacierana szklivami, tlenkami lub angobami.

Na pewno prace pana Romińskiego mają w sobie ryt „szkoły wrocławskiej”, jednak część z nich jest bliska w charakterze dydaktycznym ćwiczeniom kursowym. Odnoszę wrażenie, że energia doktoranta, skierowana w stronę działań konserwatorskich jest w ograniczonym zakresie skierowana wobec artystycznych. Bez wątplenia w formułowaniu przekazu wizualnego wykazuje się on konsekwencją, trudno natomiast dostrzec w jego twórczości wyraźny progres i pogłębienie. Wydaje się, że autor koncentruje się na poszukiwaniach czysto formalnych. Nazwy obiektów wyglądają na przypadkowe i wtórne wobec pracy. Tytuły mających abstrakcyjny charakter rzeźb wyławiające najprostsze i najbardziej banalne skojarzenie spłaszczają ich odbiór interpretacyjny, odbierając widzowi możliwość poszukiwania znaczeń. Wśród przykładów mogą być jednorodne w budowie obiekty z cyklu *Miasto*. *Wkręt* – ze spiralnymi żłobieniami przypominającymi powierzchnię śruby, *Pocisk* – o kształcie naboju czy *Orli*, z zakończeniem uformowanym na wzór dziobu ptaka. Wśród prezentowanych prac wyróżnia się mający odmienny charakter cykl *Matrix*. To płaskie, reliefowe kompozycje ułożone z kafli. Pokryte są układanymi w różnorodny sposób przestrzennymi elementami – zróżnicowanej wielkości figurkami, torsami lub główkami. Tworzą one ornamentalne układy, zarówno symetryczne, pasowe jak i urozmaicone, dynamiczne konstelacje. Lekki, chwilami niemal zabawny charakter reliefów podkreślony jest użytymi kolorami szkliv. W jednym z ostatnich (2020) cykli *Skórka* autor skupił się na bogatej i wyrazistej strukturze stosowanych polew. Przyniosło to interesujący rezultat w postaci mięsistej, rozwibrowanej, intrygująco niejednorodnej powierzchni rzeźb.

Chociaż autor nie wspomina, jaki wpływ ma równoległe prowadzenie praktyki artysty i restauratora ceramiki, to wydaje się, że łączenie tych dziedzin, gromadzenie i porównywanie doświadczeń pozwala na wieloaspektowe rozumienie materii ceramicznej a przez to na poszerzanie wiedzy, umiejętności i zawodowych kompetencji. W myśl koncepcji, iż konserwacja w oderwaniu od sztuki traci swój fundament można wysnuć tezę

że artysta ceramik rekonstruuje i konserwuje zabytkowe obiekty ceramiczne może być gwarantem szczególnej wartości, continuum przekazywanej myśli twórczej.

Ocena rozprawy doktorskiej.

Dysertacja pana Piotra Romińskiego dotyczy konserwacji i rekonstrukcji mas i szkliv ceramicznych na przykładzie czterech przykładowych realizacji. Są to:

- konserwacja i restauracja późnośredniowiecznego szklwionego naczynia ceramicznego ze Starego Miasta w Raciborzu (XIV w.) wraz z rekonstrukcją brakującego ucha,
- konserwacja i restauracja kafli piecowych ze Starego Miasta w Nysie (XIV-XV w.),
- rekonstrukcja szklwionych ceramicznych detali architektonicznych z Katedry pw. św. Jana Chrzciciela w Kamieniu Pomorskim (XIX w.),
- rekonstrukcja płytek ceramicznych pochodzących z Pałacu Herbsta w Łodzi (XIX-XX w.) wraz z odtworzeniem brakującej kalkomanii.

W pierwszym rozdziale *Uzupełnianie mas i szkliv ceramicznych stosowanych w dotychczasowej praktyce* autor skrótowo opisuje metody i materiały (spoiwa mineralne i syntetyczne oraz ich modyfikacje, rodzaje kruszyw dodawanych do mas, farby do opracowywania powierzchni wyrobu) oraz częste praktyki i procedury wykorzystywane podczas prac konserwatorskich.

W drugim, bogato ilustrowanym fotografiami rozdziale *Przykłady konserwacji i restauracji na wybranych obiektach ceramicznych* autor przedstawia ogólne informacje dotyczące realizacji.

Szczegółowe działania są opisane w podrozdziałach wg. zbliżonego schematu. Najpierw autor przedstawia opis i historię obiektu. Otrzymujemy przekaz dotyczący ewentualnych dotychczasowych prac rekonstruktorskich lub konserwacyjnych, aktualnego stanu zachowania, prawdopodobnego pochodzenia materiału z którego był wykonany. Pomocą służą tu informacje etnograficzne, badające również zmiany ekonomiczno – społeczne.

W części *Metodyka badań* autor deklaruje, że podczas praktycznych prac rekonstruktorskich głównie opierał się na treści opracowania „*Technologia warsztatu ceramicznego średniowiecznego Śląska w świetle badań specjalistycznych*” autorstwa promotora pracy doktorskiej dr hab. Henryka Stoksika, prof. uczelni. Część *Analizy fizykochemiczne* dotyczy badań struktury i budowy przedmiotu, rodzaju i składu gliny, zawartości tlenków i minerałów, składu pierwiastkowego szkliv, temperatury wypału oraz nasiąkliwości.

Szczegółową analizę stanu zachowania obiektu i przygotowań do dalszych prac znajdujemy w części *Konserwacja obiektu, uzupełnienia masami na bazie spoiw mineralnych imitujących ceramikę archeologiczną*, po której autor przechodzi do szczegółowego opisu działań

polegających na odwzorowaniu i rekonstruowaniu brakujących części. W przypadku obiektów archeologicznych konieczne jest odtworzenie procesu produkcyjnego, a głównym źródłem informacji bywa wyłącznie gotowy wyrób a często jedynie jego fragment. Podczas określania metody i sposobu budowy naczyń jednymi z kryteriów są elementy ułożenia tekstury masy ceramicznej w ścianie naczynia. Proces możliwie wiernej rekonstrukcji obiektu autor przedstawia na przykładzie rekonstrukcji kafla piecowych ze Starego Miasta w Nysie: z wyselekcjonowanej, precyzyjnie opracowanej poprzez schudzenie piaskiem kwarcowym i szamotem gliny *Jaro* ze złoża *Stanisław* w Jaroszowie została wytoczona na kole garncarskim wstępna forma wielkości uwzględniającej skurcz masy. Na powierzchni kafla pozostawiono powstające podczas ruchu obrotowego ślady palców a następnie nadano mu ostateczny kształt formując brzegi za pomocą drewnianej listwy. W ten sposób odtworzono niuanse w postaci lekko opadających rogów, delikatnych różnic konturu w powtarzalnych elementach co precyzyjnie upodobniło imitację do oryginału.

Metody i proces tworzenia kopii ceramicznych elementów zawiera każdy z podrozdziałów pracy doktorskiej. Opis technologiczny jest szczegółowy, z załączonymi wynikami badań nad rodzajami, zawartością i sposobem modyfikacji składu glin. Wybór szkliwa poprzedziło wiele udokumentowanych prób i korekt zmiennego składu ilościowego, które możemy zaobserwować na zdjęciach porównawczych. W przypadku projektów które tego wymagały zostały przygotowane negatywowe formy silikonowe i gipsowe. Autor prezentuje rezultaty licznych testów wybranych gatunków glin, złóż i pokładów tego surowca. Podaje sposoby ustalania składu mineralnego, zawartości domieszki schudzającej (piasek, tłuźceń) i jej ilości w masie ceramicznej. Analizuje również parametry techniczne – wytrzymałość mechaniczną wyrobów, porowatość oraz zjawisko przesiąkliwości, szczególnie ważne w przypadku obiektów narażonych na wpływ warunków atmosferycznych.

Każdy z czterech podrozdziałów poświęconych kolejnym realizacjom zakończony jest częścią zawierającą wnioski, w której autor podsumowuje i opisuje efekty pracy oraz rezultaty przeprowadzonych badań. Całość zamyka podsumowanie, w którym autor podkreśla wagę możliwie szerokich badań i doświadczeń przeprowadzanych przed każdym etapem procesu rekonstrukcyjnego i konserwacyjnego. Wykazuje, iż wiernie zrekonstruowane obiekty mogą wykazywać parametry fizykochemiczne korzystniejsze od oryginałów.

Dysertacja pana Piotra Romińskiego świadczy o tym, iż posiada on bogaty warsztat badawczy. Dysponując dużą wiedzą i doświadczeniem, łącząc teorię z praktyką dokonuje fachowej analizy i interpretacji wyników. Wydaje się, że w tego typu opracowaniu naukowym mogłaby się znaleźć bardziej pogłębiona refleksja teoretyczna formułowana w odniesieniu do opracowanych rozwiązań, jednak jego zawartość od strony warsztatowej jest merytoryczna, rzetelna i wskazuje na wysokie kwalifikacje doktoranta.

KONKLUZJA

Po przeanalizowaniu materiałów i dokumentacji dostarczonych do zrecenzowania rozprawy doktorskiej pana mgr Piotra Romińskiego p.t. *Konserwacja i problematyka rekonstrukcji mas i szkliv ceramicznych na przykładzie wybranych obiektów zabytkowych* stwierdzam, iż wraz z dorobkiem artystycznym, organizacyjnym i dydaktycznym spełnia ona wymagania określone w artykule 13 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. (z późniejszymi zmianami) o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki. **W związku z powyższym wnioskuję do Rady Dyscypliny Artystycznej Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie o podjęcie uchwały o nadaniu panu mgr Piotrowi Romińskiemu stopnia doktora w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuk plastycznych i konserwacji dzieł sztuki.**

dr hab. Alicja Kupiec

